

Porsukta (*Meles meles*) os penis (baculum)

Nahit PAMUKOĞLU¹, Ahmet ÇAKIR²

¹ Ankara Üniversitesi, Fen Fakültesi, Biyoloji Bölümü, Ankara; ² Ankara Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Anatomi Anabilim Dalı, Ankara

Özet: Bu araştırma porsuk os penis'inin anatomik özelliklerini belirlemek amacıyla yapıldı. Çalışmada iki adet os penis incelendi. Porsukta os penis'in her iki ucunda da tuberculum bulunduğu, ventral'de yer alan oluğun çok sığ olduğu, kemiğin ön ucunun dorsal'e doğru kıvrıldığı saptandı. İncelenen materyallerden küçük olanın 1-2 yaş, büyük olanın ise 2-5 yaş grubuna dahil porsuklara ait olduğu belirlendi.

Anahtar kelimeler: Anatomi, os penis, porsuk

Os penis (baculum) in badger (*Meles meles*)

Summary: This research was carried out to determine the anatomical features of os penis of the badger. Two bones were investigated in the study. It was detected that there is a tubercle at both end of os penis in badger, the groove which placed ventrally of os penis was very shallow, and distal extremity was curved to dorsally. It was concluded that the small and the big os penis belong to badgers are found to be at the ages of 1-2 and 2-5, respectively.

Key words: Anatomy, badger, os penis.

Giriş

Os penis, corpus cavernosum penis'in distal kısmının kemik dokuya dönüşmesi sonucu oluşur (3,6,7). Bu kemik açıklığı aşağıya dönük oluklu bir sonda biçimindedir (2,9). Ventral'inde yer alan oluktan urethra geçer (4). Porsuk, Carnivora takımının Mustellidae familyasına ait 60-90 cm boyunda, 7-17 kg ağırlığında memeli bir hayvandır (1). Porsuk os penis'inin ön ucunda iki adet küt çıkıntı bulunur (8). Os penis'in şekli, ağırlığı ve uzunluğu porsuğun yaşının belirlenmesinde kullanılan önemli kriterlerdir (5).

Türkiye'de yaşayan porsukların os penis'i üzerinde yapılmış bir çalışma bulunmamaktadır. Araştırma bu eksikliği gidermek ve porsuk os penis'inin anatomik özelliklerini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Materyal ve Metot

Çalışmada Ege ve İç Anadolu Bölgesi'nden ölü olarak temin edilen iki adet porsuğa ait os penis'ler incelendi. Kemiklerin çevresindeki yumuşak dokular diseksiyonla temizlendi. Ağırlık ölçümlerinde hassas terazi (Precisa XB220A), uzunluk ölçümlerinde dijital kumpas (Mitutoyo Digimatic Caliper 150 mm) kullanıldı.

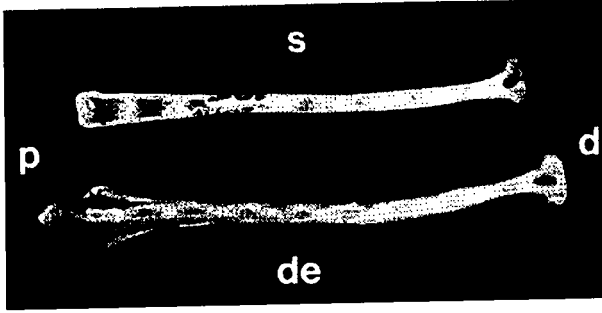
Bulgular

İncelenen os penis'lerin farklı boyutlara sahip bulunduğu görüldü. Küçük olanın ağırlığı 0.80 gr, uzunluğu 62.04 mm, büyük olanın ise ağırlığı 1.48 gr, uzunluğu 72.18 mm olarak ölçüldü. Her iki kemiğin de proximal ucunun kalın ve kabarık olduğu saptandı. Bu bölgede küçük materyalin dorsoventral çapı 4.34 mm, laterolateral çapı 5.46 mm, büyük materyaldekiler ise sırasıyla

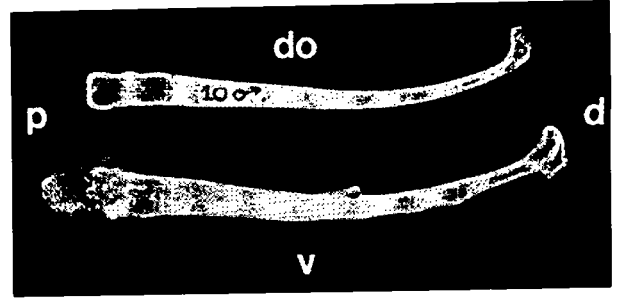
9.36 mm ve 8.92 mm olarak belirlendi. Ön tarafa doğru hem incelen hem de yukarıya kıvrılan her iki os penis'in de gövdesinde üç keskin kenar ile üç adet yüz bulunduğu tespit edildi (Şekil 1 ve 2). Kenarlardan birinin dorsal'de, diğer ikisinin ventrolateral'de yer aldığı görüldü. Yanlardaki yüzlerin, alt yüz oranla daha geniş olduğu (kemiğin ortasında, küçük materyalde yan yüz genişliği 3.33 mm, alt yüz genişliği 2.95 mm, büyük materyalde sırasıyla 4.52 mm ve 3.32 mm) saptandı. İki os penis'te de ventral yüz üzerinde çok sığ bir oluğun bulunduğu belirlendi. Bu oluğun küçük materyalde kemiğin uzunluğu boyunca şekillendiği, ancak büyük materyalde sadece proximal yarımda yer aldığı görüldü. Kemiklerin distal uçlarının ikiye ayrıldığı ve tuberculum oluşturarak sonlandıkları tespit edildi. Medial'de birbiriyle kaynaşan bu yapıların arasında mekik tarzında bir deliğin bulunduğu gözlemlendi. Tuberculum'ların dış kenarları arasındaki uzaklık küçük materyalde 6.91 mm, büyük materyalde 7.63 mm olarak ölçüldü.

Tartışma ve Sonuç

Hancox (5), Eurasian ırkı porsuklar üzerinde yaptığı çalışmada, İngiltere'den topladığı materyallerde, 1-2 yaş grubunda ortalama os penis uzunluğunun 7.28 cm, ağırlığının 1 g, 2-5 yaşlı olanlarda uzunluğun 7.62 cm, ağırlığın 1.10 g, 5-15 yaşlılarda uzunluğun 7.30 cm, ağırlığın 1.41 g olduğunu belirtmiş, Danimarka kökenli materyallerde ise sırasıyla ortalama 6.15 cm, 0.62 g; 7.25 cm, 1.18 g; 7.37 cm, 1.20 g değerlerini elde etmiştir. Ayrıca, bu gruplara ait os penis'lerin şekillerini şematik olarak göstermiştir. Bu verilerle çalışmada saptananlar karşılaştırıldığında, incelenen küçük materyalin 1-2 yaşlı, büyük

Şekil 1. Porsukta os penis'in dorsal'den görünüşü.
Figure 1. Dorsal view of os penis in badger.
p. Proximal, d. Distal, s. Sinister, de. Dexter.

Şekil 2. Porsukta os penis'in sağ lateral'den görüntüsü.
Figure 2. Right lateral view of os penis in badger.
p. Proximal, d. Distal, do. Dorsal, v. Ventral.

olanın ise 2-5 yaşlı bir porsuğa ait olduğu kanısına varıldı.

Köpek os penis'lerinin ventral'inde derin bir oluk bulunduğu ifade edilmiştir (6,7). Araştırmada incelenen os penis'lerin ventral'inde yer alan oluğun çok sığ olduğu saptandı.

Yılmaz ve ark. (9) yaptıkları çalışmada, Alman kurt köpeklerine ait os penis'lerin ortasından itibaren ventral'e kıvrıldığını, Türk çoban köpeklerinde bu kıvrımın ya çok az olduğunu ya da bulunmadığını belirtmiştir. Çalışmada incelenen porsuk os penis'lerinin ön uçlarının yukarıya doğru kıvrıldığı tespit edildi.

Çalışma sonucunda porsuk os penis'inin her iki ucunda da tuberculum bulunduğu, ventral'de yer alan oluğun çok sığ olduğu, kemiğin ön ucunun dorsal'e doğru kıvrıldığı saptandı. İncelenen materyallerden küçük olanın 1-2 yaş, büyük olanın ise 2-5 yaş grubuna dahil porsuklara ait olduğu belirlendi.

Kaynaklar

1. Demirsoy A (1992): *Yaşamın Temel Kuralları. Omurgalılar / Amniyota (Sürüngenler, Kuşlar ve Memeliler)*. Cilt-III / Kısım II. Meteksan AŞ, Ankara.

2. Dursun N (1994): *Veteriner Anatomi II*. Medisan Yayınevi, Ankara.
3. Dyce KM, Sack WO, Wensing CJG (1987): *Textbook of Veterinary Anatomy*. WB Saunders Company, Philadelphia.
4. Getty R (1975): *The Anatomy of the Domestic Animals*. Fifth Edition. WB Saunders Company, Philadelphia.
5. Hancox M (1987): *Baculum use in age determination in the Eurasian Badger*. MAMLAN. 51. 622-625.
6. Miller ME (1964): *Anatomy of the Dog*. WB Saunders Company, Philadelphia.
7. Nickel R, Schummer A, Seiferle E (1981): *The Anatomy of the Domestic Animals*. Vol 3. First Edition. Verlag Paul Parey, Berlin.
8. Pocock RI (1918): *The baculum or os penis of some genera of Mustellidae*. Ann Mag Nat Hist. 9. 301-312.
9. Yılmaz O, Yıldız H, Bahadır A, Yıldız B, Serbest A (1993): *Türk Çoban ve Alman Kurt Köpeklerinin os penis'i üzerinde karşılaştırmalı bir araştırma*. Uludağ Univ Vet Fak Derg. 12, 62-67.

Yazışma adresi:

Doç. Dr. Ahmet Çakır
Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi
Anatomi Anabilim Dalı, Ankara